

ZAROBLJENICI KORIŠĆENI KAO „ŽIVI ŠTIT“

Author: IWPR
ICTY

Na suđenju je bilo reči o pritvoru u kojem su boravili zarobljenici srbijanskih Crvenih beretki. Na suđenju Jovici Stanišiću i Franku Simatoviću, svedoci su u Haškom tribunalu ove sedmice sudijama ispričali kako ih je tokom 1992. zarobila srbijanska jedinica poznata pod nazivom Crvene beretke.

Svedoci JF009 i JF008 su svoje iskaze dali uz mere zaštite, opisujući kako su – zajedno sa ostalim bošnjačkim i hrvatskim civilima – u julu 1992. bili pritvoreni u logoru „Perčinov disko“, koji se nalazio u Doboju (Bosna).

Svedok JF009 je izjavio da je bio jedan od 50 pritvorenika koji su izvedeni iz diskoteke kako bi bili upotrebljeni kao „živi štit“.

„Kad smo kretali, jedan [vojnika] je došao i pucao jednom čoveku u glavu“, rekao je svedok sudijama 17. februara. „Kazao nam je: 'To će vam se dogoditi ukoliko pokušate da pobegnete.'“

Stanišić i Simatović se terete za učešće u zajedničkom zločinačkom poduhvatu, čiji je cilj bilo prisilno i trajno raseljavanje ne-Srba iz mnogih delova Hrvatske i Bosne i Hercegovine – progonom, ubijanjem i deportacijom hrvatskog, kao i bosansko-muslimanskog i bosansko-hrvatskog stanovništva.

Stanišić je od 1991. do 1998. bio na dužnosti šefa srbijanske službe Državne bezbednosti (DB), dok je Simatović – kao njegov potčinjeni – bio komandant Jedinice za specijalne operacije (JSO), formirane pri DB-u.

U optužnici se navodi da su Stanišić i Simatović osnivali, organizovali i finansirali centre za obuku srpskih snaga u cilju vojnog delovanja na teritoriji Hrvatske i Bosne.

Tvrđi se da su Stanišić i Simatović te snage slali u Hrvatsku i Bosnu, gde su one činile zločine i preuzimale kontrolu nad gradovima i selima na hrvatskim i bosanskim područjima koje su kontrolisali Srbi, prisiljavajući ne-Srbe da napuste te teritorije.

Kaže se i da su srpske snage tokom 1992. na planini Ozren (opština Doboj, Bosna) osnovale centar za obuku. U nastavku se navodi i da su oko 12. jula 1992. specijalne jedinice srbijanskog DB-a iskoristile „nesrpske pritvorenike kao živi štit, kada je oko 27 tih civila ubijeno“.

Svedok JF009, čije je lice tokom saslušanja bilo zaklonjeno, izjavio je kako su u aprilu 1992. srpski vojnici ušli u njegovo selo, gde je većina stanovništva bila bošnjačkog porekla. Iz bezbednosnih razloga nije bilo pomenuto ni ime dotičnog sela.

Prema izjavi koju je svedok 2001. godine dao Kancelariji tužilaštva, vojnici nisu bili iz tog kraja. Sudeći po njihovom akcentu i dijalektu – ponovio je svedok i ove sedmice – činilo mu se da oni nisu iz Bosne, premda nije mogao tačno da kaže odakle su.

Svedok je rekao da su pripadnici Crvenih beretki – specijalne jedinice DB-a – meštane u diskoteku odveli u vreme Bajrama (muslimanski praznik).

Predstavnik kancelarije tužilaštva, Klaus Hofman (Klaus Hoffman), pročitao je izjavu Svedoka JF009 u kojoj se opisuje ono što se desilo 12. jula 1992.

„Jedan vojnik je puškom provalio unutra [u diskoteku]. Bio je u maskirnoj uniformi i zahtevao je da 50 ljudi izađe napolje“, rekao je svedok pred sudom, dodajući da se radilo o pripadniku Crvenih beretki.

Prema izjavi svedoka, ti pritvorenici su potom bili iskorišćeni kao „živi štit“.

Hofman je nastavio da čita svedokovu izjavu, u kojoj se kaže da je tim ljudima bilo rečeno da skinu majice i postroje se u nekoliko redova. Svedok JF009 je opisao kako je jedan vojnik ubio jednog pritvorenika za primer ostalima.

„Da li biste mogli da opišete osobu koja je ubila tog pritvorenika?“, upitao je Hofman.

„Bio je u maskirnoj uniformi. I imao je crvenu beretku na glavi“, kazao je svedok.

Svedok je rekao i da nije poznao ubijenu osobu, ali da mu se čini da je u pitanju bio Hrvat.

„Šta je bilo s njegovim telom?“, pitao je Hofman.

„Naređeno nam je da njegovo telo bacimo u reku Bosnu“, rekao je svedok.

Hofman je potom pročitao onaj deo iz svedokove izjave, date 2001. godine, u kojem je opisano kako su bošnjački muškarci, žene i deca – isključivo civili – u julu 1993. bili odvezeni iz sela kraj Doboja.

„Jeste li Vi i ostali meštani otišli svojevolejno?“, upitao je Hofman.

„Ne“, rekao je svedok sudijama. „Došli su autobusi po nas i morali smo da platimo po 50 nemačkih maraka za prevoz.“

„Nismo imali nikakvog izbora“, dodao je on. „Svi smo po deset ili čak više godina živeli kao izbeglice.“

Sudija Alfons Ori (Alphons Orije) je svedoka pitao ko je meštanima kazao da se ukrcaju u autobuse.

Svedok je rekao da je iz Doboja došla policija u pratnji Crvenog krsta, te da je meštanima bilo rečeno da ponesu samo najneophodnije stvari.

„Da li je iko odbio da uđe u autobus?“, pitao je sudija Ori.

„Tamo niko ne bi preživeo“, kazao je svedok. „Ni u ludilu ne biste ostali tamo.“

Svedok JF008 govorio je o onome što se u Doboju dešavalo tokom proleća i leta 1992. I on je bio zatočen u dobojskoj diskoteci.

On je – kako je rekao u izjavi koju je Kancelariji tužilaštva dao 15. aprila 2009. – zajedno sa još 20 ljudi bio odveden iz svog sela.

Svedok JF008 je u svojoj izjavi naveo i da je tokom jula 1992. bio zatočen na još dve lokacije – u okružnom zatvoru u Doboju, gde je proveo 15 dana, kao i u prostorijama vojnog skladišta, gde je bilo i Bošnjaka i Hrvata.

„Nikada nam niko nije rekao zbog čega smo odvedeni“, rekao je svedok sudijama.

Naposletku je i svedok, kako je naveo u izjavi, bio prebačen u dobojsku diskoteku. Tamo je, po njegovim rečima, boravilo između „312 i 320“ zatočenika.

Svedok JF008 je rekao kako tamo nije imao nikakvih kontakata sa vojnicima, izuzev onoga dana – 12. jula – kada su zarobljenici bili upotrebljeni kao „živi štit“.

Rekao je i da on nije bio među onih 50 osoba koje su izvedene napolje, ali da njegov brat jeste. Samo dvojica zatočenika su se vratila u diskoteku i opisala šta im se dogodilo i zbog čega se ostali nisu vratili.

„Kako ste se osećali tog dana, nakon što ste čuli tu priču?“, pitalo je tužilaštvo.

Budući da je u prvi mah verovao da mu je brat mrtav – jer se nije odmah vratio u diskoteku – svedok je sudijama rekao: „Osećao sam se grozno.“

Prema svedokovoj izjavi, svi su bili u strahu od Crvenih beretki, uključujući i lokalnu policiju. On je rekao da su tokom 1992. oni obučili oko stotina lokalnih vojnika i učlanili ih u svoju jedinicu.

A nakon što su Crvene beretke u septembru mesecu otišle, oni koje su u međuvremenu obučili vratili su se – po rečima svedoka – u svoje jedinice. Dodao je i da je tokom 1993. ljudima bilo zabranjeno da nose crvene beretke.

Simatovićev branilac, Mihajlo Bakrač, pitao je svedoka kako to da je 300 ljudi moglo da stane u diskoteku.

„Prostor je bio veoma tesan“, kazao je svedok. „Svi smo sedeli savijenih nogu i jedan preko drugoga, kao sardine u konzervi . . . sve do samih vrata.“

Suđenje se nastavlja naredne sedmice.

Julia Hawes je saradnica IWPR-a.

Location: Croatia
Bosnia and
Herzegovina

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/zarobljenici-kori%C5%A1%C4%87eni-kao-%E2%80%9E%C5%BEivi-%C5%A1tit%E2%80%9C>